

Fliuch, tirim agus ag leá

Súil thapa ar an gceacht

Tosaigh trí spúinse tirim amháin agus spúinse fliuch amháin atá ag sileadh a thaispeáint, agus fiafraigh cad a tharla don cheann atá ag sileadh. Ainmnigh tirim agus ansin fliuch le samplaí fíora, ansin cuir grúpaí beaga ar a seal chuig tráidirí éadoimhne uisce chun páipéar, spúinse agus éadach a mhothú agus iad tirim, iad a thumadh, agus an t-athrú a thabhairt faoi deara, fad is a bhíonn na páistí atá ag fanacht ag féachaint ar thráidire fócais amháin. Bailigh na páistí ar an gcairpéad chun athrú amháin an duine a ainmniú. Nocht dhá bhabhla thrédhearcacha (oighear atá ag leá cheana féin agus uisce a bhí ina oighear) agus cuir an focal leá in aithne. Críochnaigh le comhrá gearr, le taispeántas amháin: athraíonn rudaí nuair a éiríonn siad fliuch nó te.

Cuspóirí foghlama

- Fiosrú a dhéanamh ar cad a tharlaíonn nuair a éiríonn páipéar, spúinse nó éadach fliuch
- Féachaint ar oighear ag leá agus a rá go n-athraíonn rudaí áirithe nuair a éiríonn siad te nó fliuch

Roimh an gcloigín – ullmhúchán

Ullmhaigh dhá nó trí thrádaire éadoimhne le huisce alabhog, cearnóga de pháipéar tirim, píosáí spúinse, giotáí éadaigh agus tuáille amháin do gach trádaire, chomh maith le samplaí tirime breise ar mhata tirim. Fág ciúb oighir amháin ag leá i mbabhla thrédhearcach sula dtosaíonn an ceacht, agus bíodh an dara babhla réidh agat as radharc, ina bhfuil uisce ó oighear atá leáite go hiomlán. Coinnigh tuáillí in aice láimhe le haghaidh braonta ar an urlár.

Ábhair

Mír	Líon	Do gach	Foinse	Ionadach saor
trádaire éadomhain le huisce	1	grúpa	seomra ranga	báisín mór plaisteach níos áin soithí nó stán rósta
cearnóga páipéir (páipéar fuílligh gearrtha ina phíosáí beaga)	6	grúpa	seomra ranga	páipéar fuílligh stróicthe nó seanchlúdaigh litreach
píosáí spúinse (spúinse cistine gearrtha ina chnapanna beaga)	3	grúpa	ollmhargadh	píosáí de cheirt soithí ghlan nó cúir ó phacáistíocht
cearnóga éadaigh (cadás nó píosáí de sheantuáille soithí)	3	grúpa	seomra ranga	píosáí de sheanstocaí nó giotaí glana éadaigh
tuáille nó éadach chun lámha a thriomú	1	grúpa	seomra ranga	páipéar cistine ar mhata
ciúbanna oighir	6	rang	ollmhargadh	oighear ó reoiteoir sa bhaile, tugtha isteach i mála fuaraithe
babhla trédhearcach	2	rang	seomra ranga	bosca bia plaisteach trédhearcach
samplaí tirime breise de pháipéar, de spúinse agus d'éadach le haghaidh comparáide	1	grúpa	seomra ranga	píosá tirim amháin de gach ábhar, roinnte ar an gcairpéad

Pointe sábháilteachta

Muinchillí suas; uisce alabhog amháin; glan braonta ón urlár láithreach; seasann na páistí siar ó na babhlaí oighir; gan uisce, oighear ná uisce leáite a bhlaiseadh; nítear na lámha ina dhiaidh.

Céimeanna teagaisc

- **Ag Tosú:** Taispeáin spúinse tirim amháin agus spúinse amháin atá fliuch cheana féin. Ná fiafraigh ach: cad a tharla don cheann seo, dar libh? Glac le tomhas ar bith ar feadh trí nóiméad nó mar sin, ansin stop. Fág ainmneacha na n-ábhar agus na tráidirí go dtí níos déanaí ionas nach millfear an t-iontas.
- **Fliuch agus tirim:** Dírigh ar shampla tirim fíor agus abair tirim uair amháin; dírigh ar spúinse fliuch agus abair fliuch uair amháin. Coinnigh leá do na babhlaí oighir. Iarr ar bheirt nó triúr tomhas tapa a dhéanamh faoi cad a athróidh nuair a éireoidh páipéar, spúinse nó éadach fliuch, ansin bog ar aghaidh chuig na stáisiúin.
- **Ag fliuchadh ag na stáisiúin:** Déan léiriú uair amháin le páipéar amháin, i gceann nóiméid nó mar sin: N'fheadar... Sílim... Bainim triail as... Thug mé faoi deara gur éirigh sé níos dorcha, sleabhctha agus beagáinín trom. Cuir grúpa amháin de cheathrar go seisear chuig na tráidirí; coinnigh an chuid eile ar an gcairpéad ag féachaint ar thráidire fócais amháin agus ag freagairt na gceisteanna seo: An bhfuil sé tirim fós? Cad a d'athraigh? An féidir é a fháscadh? Déan rothlú ionas go mbainfidh gach páiste triail as dhá ábhar ar a laghad. Fan gar dóibh chun doirteadh a ghlanadh.
- **Cad a d'athraigh?:** Ar an gcairpéad, taispeáin samplaí fliucha in aice leis na samplaí tirime a mheaitseálann leo. Iarr ar roinnt páistí rud fliuch amháin a choinneáil agus athrú amháin a rá: níos dorcha, níos troime, sleabhctha, ag sileadh, fuar. Athluaigh a ndúirt siad mar seo: d'athraigh an t-uisce an chuma atá air agus an chaoi a mbraitear é; is páipéar, spúinse nó éadach fós é, ach tá sé fliuch anois.
- **Leánn an t-oighear:** Is tusa amháin a láimhseálfadh an t-oighear. Tabhair babhla A (oighear atá ag leá cheana féin sa seomra te) agus babhla B (uisce a bhí ina oighear) chuig an gcairpéad. Fiafraigh díobh cad is féidir leo a fheiceáil anois, faigh tomhas tapa uathu (an bhfanfaidh sé cruá / an leáfaidh sé / an éireoidh sé níos mó), agus ansin ainmnigh leá den chéad uair: tá an t-oighear ag athrú ina uisce mar go bhfuil ár seomra te. Ná fan go leáfaidh sé go hiomlán le linn an cheachta.
- **Comhrá chun ciall a bhaint as:** Coinnigh an comhrá ar an gcairpéad ó bhéal agus gearr. Ná tarraing amach ach dhá smaoineamh: athraíonn uisce an chuma atá ar pháipéar, ar spúinse agus ar éadach agus an chaoi a mbraitear iad; leánn oighear ina uisce nuair a éiríonn sé te. Athluaigh frásaí na bpáistí féin i bhfocail beagán níos iomláine ionas go gcloisfidh siad an smaoineamh mór: is féidir le rudaí athrú nuair a éiríonn siad fliuch nó te.

Cad ba cheart a fheiceáil

Tabharfaidh formhór na naíonán faoi deara go n-éiríonn páipéar níos dorcha agus sleabhctha, go n-éiríonn spúinse trom agus go mbíonn sé ag sileadh, agus go n-éiríonn éadach níos dorcha agus go mb'fhéidir go mbraithfear níos fuaire é. Glac le haon athrú fíor a fheictear nó a bhraitear agus atá nasctha le huisce, agus mol é. Ag na babhlaí, bí ag súil go bhfeicfidh siad uisce timpeall ar oighear atá níos lú agus go ndéarfadh siad gur iompaigh an t-oighear ina uisce mar go bhfuil an seomra te. Má deir duine éigin gur iompaigh an páipéar ina rud eile, taispeáin a leathbhreac tirim in aice leis agus coinnigh ainm an ábhair mar an gcéanna.

Míthuiscintí agus idirghabhálacha

- Ní páipéar é a thuilleadh; d'iompaigh sé ina rud eile nuair a d'éirigh sé fliuch. — Coinnigh an sampla fliuch in aice lena leathbhreac tirim agus tabhair an t-ainm céanna ar an dá cheann: is páipéar fós é (nó spúinse, nó éadach), ach tá sé fliuch anois. D'athraigh an t-uisce an chuma atá air agus an chaoi a mbraitear é.
- Leáigh an t-oighear mar gur chuireamar uisce te air nó mar gur bhain duine éigin leis. — Dírig ar an dá bhabhla agus ar an seomra ranga te: gan uisce te, gan lasair; níl ann ach an seomra te. D'éirigh an t-oighear te agus d'athraigh sé ina uisce; sin é leá.

Difreáil

Ag teacht chun cinn	Ag forbairt	Inniúil
• Iarr ar an bpáiste díriú ar shampla fliuch nó tirim agus focal amháin a rá (trom, sleabhctha, ag sileadh nó fuar) fad is atá an dá shampla á gcoinneáil agat.	• Fiafraigh cén t-ábhar a choinníonn níos mó uisce tar éis é a fháscadh, agus cé acu is mó a d'athraigh, an páipéar nó an t-éadach.	• Iarr orthu insint don rang faoi bhealach amháin ar athraigh spúinse agus páipéar go difriúil, ag úsáid na bhfocal fliuch agus tirim i gcónaí.

Nasc traschuraclaim

Teanga ó bhéal: cleachtann na páistí abairt shoiléir amháin faoi rud a thug siad faoi deara (d'éirigh sé sleabhctha mar gur éirigh sé fliuch) le linn an chomhroinnte ar an gcairpéad.